

Täysistunto

Keskiviikko 4.4.2018 klo 14.00—18.19

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 18/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.40 **Sisäministeri Kai Mykkänen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on siis muutoksista pelastuslakiin, Pelastusopistosta annettuun lakiin ja palosuojelurahastolakiin. Pääkysymyksenä on tietysti maakuntauudistuksen toimeenpano pelastustoiminnan osalta ja myöskin valtion lupa- ja valvontatehtävien uudelleenjärjestely, ja näiltä osin lakiuudistukset tulisivat siis voimaan 1.1.2020. Samalla pelastuslakiin hallitus esittää tehtäväksi muutoksia liittyen öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan niin, että niiden torjuntatehtävä keskitettäisiin nimenomaan pelastustoimintana Rajavartiolaitokselle meripelastustoimintaan, pelastuksen sivu- ja sopimushenkilöstön koulutukseen liittyviä täsmennyksiä ja toisaalta myös väestönsuojeluvaihtoehtoihin liittyviä täsmennyksiä.

Pelastusopistosta annettuun lakiin tehtäisiin siis muutoksia niin, että erityisesti alueelliset maanpuolustuskurssit, maakuntien yhteiset valmius- ja häiriötilanneharjoitukset ja sivutoimimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön pelastusalan koulutus täsmennettäisiin nimenomaan Pelastusopiston tehtäviin ja maakuntien koordinoimaksi alueelliseksi sovitustehtäväksi. Palosuojelurahastoon tehtäisiin erityisesti sen tulosohjausta koskevaa täsmennystä ja lisättäisiin mahdollisuus avustaa maakuntia. Myös kuntia edelleen Palosuojelurahastosta voitaisiin jatkossakin avustaa.

Samalla lukuisia voimassa olevia säännöksiä kumotaan teknisistä syistä. En käy niitä tässä luettelemaan uudelleen.

Mitä tulee näihin sisällöllisiin täsmennyksiin, muutoksiin, joita luetteloin pelastuslain osalta, väestönsuojarakentamisen osalta se peruslinjaus, joka tässä otetaan, on se, että edelleen Suomessa taataan väestönsuojat kattavasti koko väestölle siten, että rakentamisen yhteydessä on velvoite ennen kaikkea rakennuslupaviranomaisella, kunnalla, huolehtia siitä, että väestönsuojia on kaikilla alueilla riittävästi. Samalla pyritään rakentamisen kustannuksia helpottamaan siten, että maanpäällinen väestönsuoja luetaan jatkossa kerrosalan, siis rakennusoikeuden kerrosalan, ulkopuolelle ja myös poistetaan väestönsuojan rakentamisen velvoite rakennuskohtaisesti tietyiltä tiloilta, joissa se on ollut suhteellisen kallista ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2018 vp

vähemmän välttämätöntä, kuten urheilun harjoitusrakennuksilta, varastorakennuksilta, ratsastusmaneeseilta ja peltirakenteisilta halleilta.

Samalla myös mahdollistetaan ja edistetään yhteisten väestönsuojien toteuttamista osaltaan pidentämällä niin sanottua suojautumismatkaa 250 metristä 500 metriin ja helpottamalla niitä ehtoja, joilla voidaan aluerakentamisessa kaavoittaa ja sopia yhteinen väestönsuoja silloin, kun nämä edellytykset pelastumiseen joka tapauksessa säilyvät. Tältä osin kunnan rakennuslupaviranomaisen rooli entisestään vahvistuu sen osalta, että mietitään, miten sen kyseisen rakentamisalueen ja kohteen osalta nämä edellytykset täyttyvät. Sisäministeriö luonnollisesti ohjaa tätä toimintaa sitten osaltaan, mutta päävastuu tässä siirtyy sinänsä kunnille, jotka sitten turvallisuusviranomaisten lausuntojen pohjalta näitä ratkaisuja kunkin asuinalueen osalta tekevät.

Lausuntokierroksella lakiesitys on pääosin nähty tarkkaan harkituksi myös näiden toimivaltasiirtojen osalta, ja luonnollisesti on joitain yksityiskohtia, joissa varmasti sitten toimeenpanovaiheessa täytäntöönpanon yksityiskohdat täydentyvät. Minusta on hyvä, että myös eduskunta keskustelee valiokunnissa ja täysistunnossa tarkennuksista, jotta tällä alalla, jolla Suomessa meillä kansalaiset voivat hyvin luottaa siihen, että pelastustehtävät ovat laajasti ymmärrettyinä hyvin ja myöskin tasavertaisesti hoidetut tässä maassa, tämä jatkosakin täyttyy.

Puhemies Paula Risikko: Sitten keskustelua.

14.45 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi muun muassa pelastuslakia. Pelastuslakiin tehtäisiin tarkistuksia pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisesta. Pidän tältäkin osin hallituksen esitystä erittäin tärkeänä.

Pelastuslain 38 §:ssä on säädetty päätöksenteosta kansainvälisen avun antamisesta tai pyytämisestä. Avun antamiseen osallistuvan henkilöstön asemasta on säädetty laissa siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan. Voimassa oleva lainsäädäntö ei tällä hetkellä sisällä säännöksiä kuntien, maakuntien, alueen pelastustoimen tai pelastuslaitosten tehtävistä ja vastuista kansainvälisessä pelastustoiminnassa. Mahdollisuus hyödyntää kansainvälisen avun antamiseen hankittua erityiskalustoa ja -varusteita sekä tehtävään koulutettua ja harjoitettua henkilöstöä kotimaisissa onnettomuustilanteissa onkin osoittautunut epäselväksi. Pidän hyvänä, että tältä osin lakia täsmennetään.

Maakuntalain 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan maakunnan tehtävälään kuuluu pelastustoimi. Saman lain 2 momentin 5 kohdan mukaan maakunta voi lisäksi hoitaa maakunnan tehtäviin liittyviä kansainvälisiä ja Euroopan unionin asioita ja yhteyksiä. Tällainen toiminta edellyttäisi sitä, että maakunnalla olisi käytettävissään toiminnan edellyttämät taloudelliset resurssit. Tällä hetkellä näin ei välttämättä ole.

Maakunnan velvoitteet kansainväliseen pelastustoimintaan osallistumisessa rajoittuvat maakunnan kotimaisen tehtävälään mukaisiin tehtäviin ja vastuisiin. Valmius ulkomaille annettavaan pelastustoimintaan kuuluvaan apuun perustuisi esityksen mukaan maakuntien kotimaiseen riskien mukaiseen osaamiseen, valmiuteen ja palvelutasoon.

Arvoisa puhemies! Sain olla viime vuonna mukana seuraamassa Venäjän Ruskealassa sekä Petroskoin ympäristössä neljän Barentsin maan yhteistä pelastusharjoitusta. Tämä osoitti jälleen kerran, että maiden väliselle yhteistyölle on jatkossakin tarvetta. Harjoituksessa oli lähes 900 pelastusalan ammattilaista neljästä arktisesta maasta sekä tarkkailijoita

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2018 vp

muun muassa Iranista. Pelastusharjoitus oli erinomainen esimerkki Suomen, Ruotsin, Norjan sekä Venäjän välisestä yhteistyöstä, joka juhlapuheiden lisäksi myös toimii. Toki harjoitukseen oli jokaisessa osallistujamaassa myös panostettu tavanomaista enemmän, eivätkä kaikki harjoituksen osat täyttäneet esimerkiksi suomalaisia työturvallisuusvaatimuksia. Harjoituksissa testattiin palo- ja pelastustoimen ja ensihoidon yhteistoimintaa useissa erilaisissa onnettomuustilanteissa. Harjoituksissa oli perinteisten sammutuskalusteiden lisäksi venäläisillä käytössä myös moottoripyöriä sekä pelastushelikoptereita. Toiminta oli mielestäni erittäin tehokasta ja vaati eri maiden viranomaisilta roolitusta sekä saumatonta yhteistyötä. Harjoituksia seuranneena voin hyvillä mielin todeta, että suomalainen palo- ja pelastustoimi ja ensihoito ovat edelleen maailmalla huipputasolla. Meistä voidaan ottaa naapurimaissakin oppia.

Pelastusalan yhteistyö mahdollistaa onnettomuustapauksissa Suomen ja Venäjän välisen yhteistoiminnan. Yhteistyö maiden välillä pohjautuu Suomen ja Venäjän väliseen valtiosopimukseen yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi. Paikallis- ja aluetason viranomaiset ovat vuosien kuluessa solmineet rajat ylittävät, hyvät yhteistyösuhteet, joiden ylläpitäminen on tärkeää. Suomalaiset matkustavat ulkomaille vuosi vuodelta entistä enemmän ja saattavat tarvita yllättäen apua suuronnettomuudessa. Pidänkin tärkeänä, että arjen turvallisuutta tuottavat viranomaiset pystyvät harjoittelemaan yhdessä yli rajojen, kehittämään sekä kehittämään kalustoaan meidän jokaisen hyväksi.

Arvoisa puhemies! Toiminnan rahoituksen suhteen näen uhkakuvia. Suomessa valtakunnallinen yhteistoiminta Suomen ja Venäjän välillä sekä sisäministeriön päättämä kansainvälinen pelastustoimen avunantotoiminta rahoitetaan valtion tulo- ja menoarvioista. Määrärahan käytön perusteita ja käytäntöjä on suunniteltu yhteistyössä raja-alueiden pelastuslaitosten ja aluehallintovirastojen edustajien kanssa. Paikallisen tason Venäjä-yhteistyön rahoittamiseen ei enää ole olemassa erityisiä valtion talousarviossa olevia rahoitusjärjestelmiä, koska lähialueyhteistyörahoitus on lopetettu. Rajat ylittävän, paikallistason yhteistyön rahoitus perustuu tältä osin pelastuslaitosten omaan rahoitukseen. Itä- ja Pohjois-Suomen pelastuslaitosten yhteistoiminnan jatkaminen Venäjän puolella olevien toimijoiden kanssa on kaikin puolin perusteltua ja kannatettavaa. Samalla arktisten alueiden maiden pelastusyhteistoiminta sekä lähialueyhteistyön rahoitus tulee turvata jatkossakin. Yhteistoiminta näiden välillä ei saa loppua.

Ulkomaille annettavaa apua varten valtion toimesta ja kustannuksilla luodut ja hankitut erityisvalmiudet, kalusto ja varusteet ovat myös maakuntien käytettävissä onnettomuustilanteiden vaatimassa pelastustoiminnassa samoin perustein kuin maakuntien omat resurssit. Kansainvälisen pelastustoiminnan erityisvalmius tulee näin maakuntien pelastustoimen kotimaan valmiuksiin.

14.51 Reijo Hongisto sin: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi useita pelastustoimeen liittyviä lakeja. Pääosa muutoksista johtuu maakuntien perustamisesta sekä maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa ja valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevasta lainsäädännöstä.

Laki päivittää ja selkiyttää koko pelastusalan kokonaisuutta, ja siinä on otettu huomioon myös maamme kansainväliset velvoitteet antaa ja ottaa vastaan pelastusapua. Lakiesitys huomioi myös alan koulutukseen liittyvät seikat sopimus- ja sivutoimihenkilöstöstä aina

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2018 vp

vakituiseen pelastusalan henkilöstöön saakka. Lisäksi väestönsuojeluun liittyviä säännöksiä selkiytetään mukaan lukien väestönsuojien rakentaminen.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys on kannatettava.

14.52 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tervehdin ilolla kyseistä hallituksen esitystä erityisesti väestönsuojien rakentamisvelvollisuuden keventämisestä. Tämä edesauttaa sitä, että Juha Sipilän hallituksen norminpurkutyö etenee ja toteutuu, ja tässä on kyseessä aivan aidosti ja oikeasti normien purkua ja byrokratian vähentämistä.

Suomi on yksi harvoista maailman maista, joissa edelleenkin väestönsuojia rakennetaan. Meillä rakennetaan noin 600 rakennukseen vuodessa väestönsuoja. On tarpeellista siis kysyä, ylimitoitammeko me väestötilojen rakentamisen rakennuksiin tänä päivänä. Siksi tervehdin ilolla sitä, että nyt pyritään miettimään sitä, mihin rakennuksiin rakennetaan ja millä perusteella voitaisiin olla velvoittamatta näitten väestönsuojatilojen rakentamiseen. Mutta silti meillä tullaan edelleen rakentamaan väestönsuojia omien mitoitusstemme mukaisesti ja näihin uhkatekijöihin, siviiliväestöön kohdistuviin uhkiin, voidaan siis varautua.

Väestönsuojarakentamisen normien purkamiseen nyt otetaan etenkin kolme asiakohtaa: poistetaan suhteellisen kalliiden väestönsuojatilojen rakentamisvelvoite, esimerkiksi juuri peltirakenteisilta halleilta, ratsastusmaneeseilta ja varastorakennuksilta, ja yhteisten suojien toteuttaminen nyt mahdollistuu. Meillä on pelisääntönä ollut, että jokaiseen rakennukseen erikseen on pitänyt väestönsuojatila rakentaa. Tämäkin on tervetullut uudistus.

14.54 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten ministeri omassa esittelypuheenvuorossaan totesi, tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi muun muassa pelastuslakia, Pelastusopistosta annettua lakia ja myös palosuojelurahastolakia.

Jo useammassa puheenvuorossa on käyty läpi tätä hallituksen esitystä. Itse haluaisin myöskin todeta tämän väestönsuoja-asian. On erittäin hyvä, että meillä kevennetään väestönsuojarakentamisvelvoitteita. Tervehdin ilolla etenkin sitä, että nyt pystytään helpommin rakentamaan keskitettyjä väestönsuojia, ei niitä jokaiseen rakennukseen erikseen tulevia väestönsuojia. Tällä saadaan mahdollisesti myöskin liikuntapaikkoja lisää ja muita vastaavia tiloja hyötykäyttöön. Ja erittäin hyvä on se, että nyt nämä poikkeukset, mitä väestönsuojien rakentamiseen on ollut tähän asti — nimenomaan aluehallintovirasto on voinut myöntää — tulevat myöskin kuntien päätettäväksi. Siis käytännössä kunnan rakennuslupaviranomainen voi päättää poikkeuksista väestönsuojarakentamiseen.

Toinen asia, minkä haluan nostaa, on palosuojelurahastolakimuutos. Nythän on hyvä, että tässä hallituksen esityksessä maakunnat lisäävät Palosuojelurahastosta myönnettävien avustusten saajien joukkoon. Mutta, arvoisa ministeri, haluaisin kysyä teiltä vielä: Tällä hetkellä kunta voi saada avustusta esimerkiksi pelastuslaitoksen rakentamiseen, kun kunta omistaa sen. Mutta kun nyt monet kunnat ovat käytännössä jo menneet siihen käytäntöön, että kuntien sataprosenttisesti omistamat yhtiöt omistavat rakennuksia, niin voitaisiinko mennä jo siihen pisteeseen ja siihen tilanteeseen, että nämä kuntien sataprosenttisesti omistamat yhtiöt voisivat myöskin saada avustuksia kyseisiin rakennuksiin ja samoin, kun ollaan myöskin kalustossa jo menty nykyaikaan, että on liisattuja kalustohankintoja ja vastaavia, näihinkin voisi saada tukea?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2018 vp

14.56 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Meillä Suomessa palo- ja pelastustoimi on huippuluokkaa, ja turvallisuus on tällä hetkellä ehkä enempi kuin pitkään aikaan esillä ja keskusteluissa ja myös ihmisten mielessä: sisäinen turvallisuus, arjen turvallisuus, mutta myös ulkoinen turvallisuus, ja tänä päivänä nämä jo usein menevät tietyllä tavalla vähän lomitustenkin, ja on hyvä, että tästä kokonaisuudesta kannetaan huolta.

Haluan antaa ministeri Mykkäselä kiitosta, ja myös hänen edeltäjälleen, tästä väestönsuoja-asian eteenpäinviemisestä. Tämä on kysymys, joka on enempi sitä omaa rootelia asumisen ja rakentamisen puolelta. Vaikka väestönsuojien vaikutukset asumisen kustannuksiin eivät tutkimusten mukaan ole kovin merkittävät, niin tässä tehdään nimenomaan järjeistämistyötä: kevennetään velvoitteita, poistetaan tiettyjä kohteita, joissa väestönsuojat eivät ole tarpeen, ja sitten on tämä yhteisten väestönsuojien rakentaminen. Eli jatkossa voidaan rakentaa hieman pidemmän matkan päähän yhteisiä väestönsuojia isomman väkijoukon käyttöön, ja siinä nimenomaan tulee järkevällä tavalla esille tämä, minkä edustaja Torniainen nosti esille, eli toimivuus ja niiden paikkojen hyödyntäminen. Tällä hetkellä hän ne usein ovat varastoina ja muina, mutta nyt voidaan yhdistää esimerkiksi liikunnan taikka erilaisen harrastamisen tiloja näihin, ja tämä antaa nimenomaan paljon jouston mahdollisuuksia kuntiin, eli kunnat ja esimerkiksi taloyhtiöt voivat tehdä tällaisia yhteisiä kokonaisuuksia.

Arvoisa puhemies! Itse toivon, että jatkossa kiinnitetään suurempaa huomiota myös väestönsuojien sisäilmaongelmiin. Niitä on havaittu useissa eri paikoissa, erityisesti näissä, jotka on rakennettu maan alle.

14.58 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Nämä lakimuutokset pohjautuvat pitkälti siihen, että maakuntahallintoa ollaan rakentamassa ja sitä myöten sitten myöskin pelastustoimeen on tulossa rakenteellisia muutoksia. Tietysti äärimmäisen tärkeää on tämä yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa — ensihoito, sairaankuljetukset — mutta myöskin sitten, niin kuin tässä lainsäädännössä on paljon otettu esille näitä ympäristönsuojeluun liittyviä kysymyksiä, tätä yhteistyötä maakuntatasolla tulisi tehdä paljon, koska jos ajatellaan, että siellä on esimerkiksi ympäristövahinkojen torjunta ja näitten rajaaminen, niin tarvitaan yhteistyötä myöskin ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa.

Olisin kysynyt ministeriltä, kun täällä pelastuslaitoksen toiminnassa myöskin nämä palokunnat ovat hyvin keskeisessä roolissa: Millä tavalla huolehditaan siitä, että myöskin tulevaisuudessa näiden sopimuspalokuntien ja sopimuspalokuntamiehistön asema ympäri Suomea tulee kattavasti huomioitua ja että meillä on myöskin saatavuus ja taso vähintään se, mitä tänä päivänä on? Ja onko niin, että sitten tässä maakuntahallinnossa maakuntatasolla tarkastellaan esimerkiksi näitten sopimuspalokuntien jäsenten riittävyttä alueellisesti, vai millä tavalla tämä aiotaan tulevaisuudessa sitten heidän osaltaan ratkaista? Monilla pienillä paikkakunnilla näitä ammattipalomiehiä loppujen lopuksi on vain kourallinen ja näitten sopimuspalokuntien osuus on varsin merkittävä. Toivoisinkin, että tässä yhteydessä kiinnitettäisiin erityistä huomiota siihen.

15.00 Ari Jalonen sin: Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaan takana tämä maakuntaudistus, monet muutokset liittyvät siihen. Tämä maakuntaudistus tuo tullessaan myös sen, että ensihoidossa pelastustoimella on entistäkin suurempi rooli ja kiireinen sairaankuljetus siirtyy sinne entistäkin enemmän. Tämä johtunee myös siitä, että EU vaatii tämän kiireettömän kilpailutusta. Ja tähän liittyen: Esittelypuheenvuorossa mainitsitte, että se toiminta tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2018 vp

lee turvata jatkossakin ja kansan pitää luottaa siihen. Koulutusuudistus on semmoinen, mikä on myös hallitusohjelmassa mainittu, ja tämä ensihoidon kasvava osuus pelastustoimista mielestäni vaatii sen, että pelastajan ammattitutkinnon rinnastaminen sairaanhoitajan pätevyysiin ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattinimikkeeksi tuo sen vaadittavan askeleen, että tämä on toimiva järjestelmä tulevaisuudessakin. Eli missä vaiheessa on odotettavissa hallitusohjelmassa mainittu pelastustoiminnan koulutuksen uudistus?

15.02 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on muistaakseni vuoden sisään kolmas osa pelastuspuolen muutoksista, jotka liittyvät tähän niin sanottuun maakuntahallintoon elikkä siihen entiseen sote-uudistukseen. Voi olla, että tässä jossain kohtaa tulee kysymys siitä, miten tämä pysyy sitten hallinnassa tuolla valiokuntakäsittelyssä, kun pelastuspuolelle on useampi eri paketti.

Ehkä ensimmäinen kysymykseni on se, että kun tässä eittämättä on erittäin hyviä kohtia, muun muassa tämä väestönsuojien rakentamisen helpottaminen niin, että näitä yhteissuojia voi olla tai että niitten käyttötarkoitusta voi muuttaa muuten, niin miksi se on sidottu vuoteen 2020. Vai onko niin, että nämä väestönsuojaratkaisut voisivat olla voimassa jo vaikka tästä kesästä, [Timo Heinosen välihuuto] jolloinka se helpottaisi rakennesuunnittelun ja hintojen osalta ynnä muuta, ettei tätä asiaa olisi sidottu tähän maakuntauudistukseen? Minulla on huoli, että jos ja kun — voi olla, että tapahtuu niin — tämä maakuntauudistus ei tällä aikataululla mene, niin tämäkin hyvä asia, joka liittyy näihin väestönsuojoihin, jäisi sitten toteutumatta. Sen haluaisin kyllä etenevän tässä hankkeessa.

15.03 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Itse laitan näihin valtiopäiväasioiden aikakirjoihin sellaisen näkemyksen, että sinänsä tuen kyllä tällaisia norminpurkuja ja ajatusta siitä, että puretaan sitä turhaa normia, turhaa lainsäädäntöä, vuosikymmenien aikana tarpeettomaksi käynyttä lainsäädäntöä, mutta haluan kuitenkin muistuttaa siitä väestönsuojatilojen ensiarvoisesta käytöstä. Eli silloin kun jotain odottamatonta, ikävää ja yllättävää ja kansalaisten turvallisuutta vaarantavaa yhteiskunnassa tapahtuu, nämä väestönsuojatilat ovat äärimmäisen tarpeellisia tiloja. Eivätkä tuollaiset tapahtumat katso aikaa ja paikkaa eivätkä välttämättä edes sitä tilaa, jossa kansalaiset ovat ja tarvitsisivat väestönsuojatiloja. On sitten vaikkapa teollisuuspalo lähellä tai joku muu vastaava tapahtuma, joka voi vahingoittaa ihmisiä, niin tällaisia tilanteita varten meillä väestönsuojia on. Niin kuin tuossa edustaja Heinonen aikaisemmin sanoi, myöskään asumisen kustannuksiin väestönsuojien rakentaminen ei merkittävää lisää tuo. Mutta varmasti tarpeellinen asia on pohtia ja katsoa, mitä tässä asiassa on tehtävissä vaarantamatta kansalaisten turvallisuutta.

Mutta sitten oikeastaan se peruskysymys liittyy tähän kansainväliseen pelastustoiminnan harjoitustyöhön, ja kun tiedän ministeri Mykkäsen olevan esimerkiksi Venäjä-asioista hyvin perillä, niin miten te näette tässä EU-pakoteilmastossa, jossa elämme, tämän kansainvälisen harjoitustoiminnan merkityksen? Meillä on pitkä itäraja ja kesä tulossa metsäpaloineen ja kaikkine muineen. Onko tämä kansainvälinen harjoitustoiminta Venäjän kanssa riittävällä tasolla, ja onko yhteistoiminta tältä osalta viritetty siihen malliin kuin pitäisi?

15.05 Juho Eerola ps: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroa ja pitkään pelkäsin, kun kuuntelin muita puheenvuoroja, että olen varmaan ainoa, joka on eri mieltä tässä salissa, mutta onneksi sitten edustaja Kari tässä juuri minua ennen puhui liittyen just näihin väes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2018 vp

tönsuoja-asioihin. Ymmärrän toki sen, että joissain tapauksissa saattaa jonkun verran kustannuksia halpuuttaa, kun ei tarvitse rakentaa näitä väestönsuojia. Varmaan löytyy sellaisia rakennuksia, mihin ei näitä väestönsuojia tarvitse rakentaa. Mutta olen itse kerran elämässäni päässyt viettämään yön tällaisessa väestönsuojassa, ja ei siellä tarvitse montaa ihmistä olla, kun yhden yön aikana alkaa happi loppumaan ja jotain toista ainetta kertyä siten enemmän ja tällainen paniikkimieliala ja tällainen. Siinä tilanteessa, että tulee tällainen laajamittainen katastrofi, kymmenilletuhansille ihmisille kaupungissa tarvitaan väestönsuojaa määräämättömän pitkäksi ajaksi, ja toivon, että tätä mietitään vielä nyt uudestaan. Varmaan löytyy tästäkin jotain sellaista, missä voidaan höllentää, mutta ei mielestäni kovin helposti.

Tässä on sitten vielä sekin puoli, että Suomessa on paljon vientiteollisuutta, joka vie väestönsuojia ja siihen liittyvää teknologiaa ympäri maailmaa, muun muassa Etelä-Koreaan, Japaniin, Lähi-itään ja niinpäin pois. Mitkä olisivat sitten vaikutukset tälle sektorille, jos kovin paljon helpotetaan näitä väestönsuojakriteereitä?

15.06 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tähän väestönsuojarakentamiseen minäkin kiinnitän hieman huomiota. On erittäin hyvä, että tätä nyt järkeistetään sillä tavalla, että pienemmät, alle 1 500 neliön toimitilat esimerkiksi voivat yhtyä alueella olevien väestönsuojien käyttöön.

Toisaalta sitten tässä on myös sellainen asia, josta toivoisin, että sitä voitaisiin valiokunnassa paremmin käsitellä. On paljon sellaisia toimitiloja, jotka ovat kooltaan 2 000—3 000 neliötä, ja niissä on tilapäistä käyttöä, eli ne eivät ole koko ajan täynnä, vaan käyttäjämäärät vaihtelevat hyvinkin paljon, ja näiden osalta toivoisin, että tähän voisi valiokunnassa jotain joustoa syntyä. Voi olla esimerkiksi seurakuntarakennuksia, joissa voi olla tilaisuuksia 100 hengelle tai 500 hengelle. Heille tulee nyt aika kova rasite tässä jäämään, jos he joutuvat sitten erikseen rakentamaan omat väestönsuojat.

Sitten täällä todetaan näistä poikkeuksista, joita voi hakea. Olisin ministeriltä kysellyt vähän tarkennusta: tarkoittaako tämä poikkeus poikkeusta tähän 1 500 neliömetriin vai muuhun säädäntöön nähden, koskeeko tämä poikkeuslupa myös näitä rakennuksia?

15.08 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Nyt kun mahdollisuus on kysyä, niin kysyn. Olin maanpuolustuskurssilla, ja kävimme täällä Helsingin väestönsuojatiloissa, jotka oli tarkoitettu ihan tavallisille ihmisille, ilman että ovat missään julkisessa tilassa, kotoaan-kin sinne pääsevät — nehän olivat aivan loistavat. Nyt kysyisin sitten, miten tässä väestönsuoja-asiaa ylipäätään on ajateltu pikkukaupunkeja, kuten esimerkiksi Vaasaa, Seinäjokea, Kemiä, joissa yksinkertaisesti ei ole väestönsuojia ihmisille — sieltä ehkä joittenkin julkisten rakennusten alakerrasta saattaa löytyä väestönsuoja. Mihin nämä ihmiset laitetaan silloin, jos jotakin tapahtuu? Jos ei juuri ole ollut sitä seurakunnan yhteistä juhlaa, missä koko kansan väki olisi ollut, niin mihinkä ne ihmiset työnnetään, miten heidät hoidetaan? Tämä on asia, jota olen oikeasti pohtinut, ja nyt kun on mahdollisuus kysyä tästä, niin ajattelin kysyä, mikä heidän kohtalonsa on. Onko se niin, että täytyy naamari ostaa kotiin ja liimapaperia tai roudarinteippiä, millä saadaan ikkunanraot sitten pantua kiinni, vai mikä on se tilanne?

15.09 Eero Reijonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä väestönsuojia koskeva uusi määräys on tietysti erittäin hyvä asia. Puolisenkymmentä vuotta sitten väestönsuojamäärä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2018 vp

yksiä muutettiin, jolloin ne neliöpinta-alat muuttuivat, joiden jälkeen niitä vasta tarvitaan. Muistaakseni se oli 600 neliötä silloin, jos en väärin muista, ja se oli hyvä uudistus silloinkin, että aivan pieniin, joihinkin rivitalokohteisiin, niitä ei tarvinnut rakentaa. Hintalappu väestönsuojarakentamisessa on neliölle 60—100 euroa melko tarkkaan, ja silläkin on tietysti iso merkitys. Tällä hetkellä väestönsuojia voidaan siviiliaikana käyttää irtaimistovarastoina ja niin edelleen, niin että niillä taloyhtiöissä on kuitenkin ihan selkeä käyttö olemassa, että eivät ne turhan panttina ole.

Haluan korostaa kuitenkin sitä, että kun tässä on keskustelussa noussut esille ensihoidon merkitys ja sen koulutuksen varmistaminen — muistaakseni edustaja Jalonen nosti tämän esille — niin se on iso asia. Ainakin omassa maakunnassani, kun Siun sotea rakennettiin, ensihoito nousi oikeastaan hyvin keskeiseen rooliin. Toivon, että myöskin tämä koulutus nyt varmistetaan tässä uudistuksessa. [Ari Jalonen: Hallitusohjelman mukaisesti!]

15.11 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Kun luin öljyntorjuntaosuutta, niin koetin tarkkaan katsoa, mistä löytyisivät sisämaata koskevat säännökset. Nyt ei sattunut silmään. Meillä on sisämaassa erittäin paljon suuria polttoainevarastoja — tietenkin niiden öljyntorjuntamääräykset menevät suurten polttoainevarastojen sisälle — ja niihin kuljetetaan yleensä VR:n kautta rautateitse, mutta en löytänyt tällaisen kuljetusliikkeen tai VR:n varautumista siihen, kuinka rataosuuksilla tapahtuva öljyntorjunta toimii ja miten se hoidetaan kuntoon.

15.11 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tähän väestönsuoja-asiaan vielä. Norminpurku näitten väestönsuojatilojen osalta on vähän samanlaista kuin silloin, kun puhutaan autopaikkavelvoitteiden vähentämisestä. Niillekin on oma koulukuntansa, joka mielellään vähentäisi autopaikkoja kaupungissa. Tiedän, että löytyy varmasti ihan perusteltuja alueita tai rakennuskomplekseja, joihinkaan ei tarvittaisi ihan nykylainsäädännön mukaisia väestönsuojatiloja, ne voitaisiin järjestää mielekkäämmällä tavalla jotenkin toisin, mutta vaikkapa oman kotikaupunkini Lahden läpi kulkee yksi valtakunnan isoimmista maanteistä, vierestä kaupungin läpi kulkee käytännössä yksi Suomen isoimmista rautatieyhteyksistä ja sitä kautta valtavat määrät erilaisia kemikaaleja, myrkyjä ja muita vastaavia. Ja tässä kun edustaja Tolppanen mainitsi sitten toisenlaisia paikkakuntia, joissa ehkä ei välttämättä ole tarvetta, niin en ota kantaa, onko näissä kaupungeissa sitä, mutta Suomesta löytyy tietenkin alueita, joilla ehkä ihan samalla lailla ei olisi tarvetta väestönsuojatiloille ikään kuin riskiarvion näkökulmasta. Sen takia haluan tuoda esiin myös sen näkökulman, että pidän tällaisista kategorista näkemystä siitä, että näistä väestönsuojatiloista voitaisiin pikkuhiljaa luopua ikään kuin luentamalla, vähentämällä pikkuhiljaa, antamalla valtuudet tästä kaavoittajalle, kyllä hieman sellaisella haulikolla ammutulla politiikalla tehdyksi. Mieluummin pitäisi keskittyä siihen, että ne väestönsuojelulliset tarpeet tyydytetään eikä niitä tarpeita, jotka liittyvät esimerkiksi gryndereiden haluun rakentaa nämäkin väestönsuojatilat suoraan kovan rahan asunnoiksi.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri Mykkänen, olkaa hyvä, 3 minuuttia. — Jaa, siellä oli vielä Adlercreutz, olkaa hyvä. Jos teillä on tähän kysymyksiä, ministeri pystyy vastaamaan niihin heti suoraan. Olkaa hyvä, edustaja Adlercreutz, ja sitten 3 minuuttia, ministeri Mykkänen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2018 vp

15.13 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Edustaja Kari nosti esille hyvän näkökulman tähän problematiikkaan. Kaiken kaikkiaan pitäisi olla varovainen sen kanssa, mitä ikään kuin rakennushanketta raskauttavia tekijöitä siihen ympäntään mukaan. Edustaja Kari nosti esille tämän autopaikka-asian. Tällä hetkellä asuntoja rakentava velvoitetaan rakentamaan autopaikkoja kiinteästi rakennuksen yhteyteen, rakennuksen alle, ja tiedetään, että ne ovat varsinkin alkuvaiheessa usein ylimitoitettuja normeja. Se tarkoittaa, että jää käyttämättömiä autopaikkoja, joista kuitenkin joudutaan maksamaan, joita joudutaan lunastamaan. Se nostaa asunnon hintaa useilla kymmenillä tuhansilla. Tällaisen väestönsuojan kohdalla se toimii pitkälti samalla tavalla, ja siitä näkökulmasta tämä muutos on hyvin tervetullut lainsäädäntöön.

Kysyisin vielä: olisiko syytä pohtia tätä ehkä vapaammin vielä, niin että irrottaisi väestönsuojavelvoitteen asuntorakentamisesta kokonaan, niin että se kaavoituksessa olisi kyläkin mukana — se on julkinen yhteistila, jota voidaan käyttää johonkin muuhun — mutta sitä ei enää pidettäisi elimellisenä osana asuntorakentamista? Silloin sen kustannukset eivät myöskään tulisi suoraan asuntojen kustannuksiksi.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

15.15 Sisäministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos laajasta keskustelusta. Tässä edustajat alkoivat käymään aika pitkällekin menevää, eri suuntiin menevää keskustelua erityisesti tästä väestönsuojelusta, ja sanoisin, että tässä hallituksen esityksessä kuitenkin kirkko on vahvasti keskellä kylää ja vankoin perustuksin. Eli niin kuin sanoin tuossa alussakin, lähtökohta edelleen on se, että se 4 miljoonaa väestönsuojapaikkaa on se perussuunta, jota ylläpidämme tässä maassa, ja asui sitten Vaasassa tai Seinäjoella tai Iisalmessa, niin väestönsuoja pitää löytyä. Sitten kunnalla on hieman enemmän harkintavaltaa siinä: jos aluerakentamisessa pystytään osoittamaan, että rakennetaan yhteinen väestönsuoja 500 metrin etäisyydelle maksimissaan, niin siinä on laajemmat poikkeamismahdollisuudet. Mutta edelleen lähtökohta on se, että jokaisessa rakennuksessa on väestönsuoja, ja kunta voi siitä rakennuslupavaiheessa poiketa. Jos se tehtäisiin pääsäännöksi, niin silloin se voisi tulla sitten vaikeammaksi, että yksi rakennushanke ikään kuin pääsee eri ehdoin ja toinen toisessa vaiheessa. Sen täytyy liittyä siihen alueen kokonaissuunnitteluun. Jos siinä pystytään kattavasti ottamaan se huomioon, niin silloin tämä mahdollisuus on sitten toisentyyppinen. Nykyiset väestönsuojat tietysti pitää ja kannattaakin ylläpitää.

Tästä kansainvälisestä pelastusyhteistyöstä, mistä täällä edustajat Kulmala ja Kari erityisesti kysivät ansiokkaasti: Sinänsähän nykyisinkin — ja jatkossakin — rahoituksesta vastaa sisäministeriö, ja pelastajat toimivat pääsääntöisesti Pelastusopiston komennuksella silloin näissä kansainvälisissä tehtävissä. Tosin pelastuslaitokset ovat olleet sitten kahdenvälisessä yhteistyössä lähialueyhteistyövaroilla erityisesti Venäjän kanssa, ja se puoli kuuluu sitten jatkossakin maakuntien välisen yhteistyön puolelle, sikäli kuin siihen mahdollisuuksia on. Venäjän kanssa toivottavasti pystytään jatkossakin yhteistyöhön, ja sinänsä meillä — esimerkiksi Rajavartioston komentajien keskusteluissa viime viikolla tuli esiin — yhteistyösuhteet ovat tässäkin tilanteessa hyvät ja toimivat. Kannustan kyllä etsimään niitä yhteistyömahdollisuuksia tällä sektorilla jatkossakin.

Mitä tulee sitten sopimuspalokuntien tulevaisuuteen, jonka edustaja Essayah ja muutamat muutkin tässä ottivat esiin, niin se on erittäin olennainen kysymys, jota tämä laki ei sinänsä ratkaise. Meillä on osassa maakuntia, vaikkapa Kymenlaaksossa, erittäin valoisa ti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2018 vp

lanne sikäli, että jopa enemmän kuin aikaisemmin on harrastajia ja kiinnostuneita, jotka ovat sopimusperusteisesti mukana. Sitten on valitettavasti maakuntia, joissa selvästi on sukupolvenvaihdon jälkeen tilanne, jossa näyttää siltä, että ei riitä vapaaehtoisia. Me etsimme nyt malleja, joilla tässä voitaisiin luoda porkkanoita, mutta se on viime kädessä sitten maakunnissa innovoitava. Sitten taas vaikkapa Helsingissä tämä toimii taas hyvin vahvasti ammatilaislähtöisesti. Eli mallit ovat hyvin erilaisia, ja niin ne varmasti jatkossakin ovat, mutta tässä suhteessa ei ole periaatteellista muutosta nykyiseen.

Pelastusalan ammattitutkinnosta tärkeitä kysymyksiä esittivät edustaja Jalonen ja muut. Tässä nyt parhaillaan tehdään työtä, kun mietitään tämän pelastuskoulutuksen uudistumisesta maakuntaudistuksen yhteydessä, sitä miten pitkälle voidaan vahvistaa tätä puolta. Se on tietysti myös resurssikysymys. Mutta siihen varmasti tämän vuoden aikana palataan.

Edustaja Paateron toiveen hallitus on jo ennakoinut, eli ajatus on se, että nämä väestönsuojelua koskevat muutokset tulisivat voimaan jo ensi vuoden alusta. [Sirpa Paatero: Kiitos! — Timo Heinonen: Nopeaa vaikuttamista!]

15.18 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille vastauksista. Itse kylläkin kysyin erästä asiaa, johon ministeri ei ehtinyt vastaamaan. Voin kysyä sen uudestaan: miten ministeri näkee sen, voisiko jatkossa Palosuojelurahastosta saada rakentamisavustuksen esimerkiksi kunnan tai maakunnan kokonaan omistaman yhtiön rakennus- tai kalustohankkeeseen, ja miten ministeri suhtautuu tähän jo käytännössä olevaan leasing-rahoitukseen, jolla hankitaan kalustoa?

Kun sitten ministeri sanoi tästä väestönsuojien rakentamisesta, niin varmaan ministeri ei tarkoittanut ihan sitä, että jokaiseen rakennukseen tulee rakentaa väestönsuoja. Sehän perustuu nimenomaan kerrosneliöihin, milloin pitää rakentaa, ja käytännössä niihin on myös voinut saada poikkeuksia jo tähänkin asti.

15.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Aika monesta asiasta meitä kansanedustajia ja eduskuntalaitosta voi syyttää, mutta autopaikkavelvoitteesta ei voi. [Mika Kari: Aika moni kansanedustaja on kuntapäättäjä!] Autopaikkavelvoite on kuntien itsensä päättämä asia, ja siitä voi jokainen kaupunki tehdä itse päätöksiä, halutaanko kalliita autopaikkoja velvoittaa jokaiselle asunnolle ja jopa useita. Toisaalla oma auto on välttämättömyys, ja silloin tällainen velvoite rakentamisessa on ihan hyvä pitää paikallaan. Ja toisaalta siellä, missä oma auto on ehdoton välttämättömyys, yleensä se autopaikka ei myöskään niin paljon maksa, sillä maakaan ei siinä tapauksessa ole niin kallista.

Mutta hivenen hämmästelini edustaja Tolppasen puhetta Vaasasta. Onko siellä jätetty kaikkiin taloihin rakentamatta nämä väestönsuojat? Vaikka Vaasa onkin lähempänä Ruotsia kuin toista naapuriamme, niin sielläkin tietysti on vaarana joku uhka tulla. Toivottavasti myös siellä rakentamisesta on pidetty kiinni eikä poikkeamista ole annettu joka ainoaan kiinteistöön ja näin laiminlyöty lainsäädännön velvoitteita väestönsuojista.

Edustaja Adlercreutz nosti minun mielestäni hyvän ajatuksen jatkojalostamiseen, että voitaisiin kaavoituksessa tarkastella isompaa aluetta, mikä idea itse asiassa tässäkin on tavallaan mukana, ja silloin yhdistyisi myös tämä edustaja Torniaisen ajattelu siitä, että tiloja voitaisiin hyödyntää entistä monipuolisemmin ja helpommin. Silloin tietysti nämä tilat rakennettaisiin jossain vaiheessa tämän kaavan toteuttamisen yhteydessä, ja se tuntuisi jotenkin järkevältä varsinkin uusilla asuinalueilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2018 vp

15.21 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin ihan hyvä kysymys sinänsä, mikä täältä tuli. Mutta asun itse idyllisellä puukaupunkialueella, missä on hirsitaloja. Meidän kellarissamme ei ole väestönsuojaa eikä ole naapurissakaan. Meillä on erittäin paljon sellaisia asuma-alueita, missä on vanhoja niin sanottuja rintamamiestaloja. Nämä ovat niitä ongelmakohtia silloin, jos jotakin sattuu. Se, mikä tulee, saattaa tulla idästä Tšernobylistä, se saattaa tulla lännestä Forsmarkista, se saattaa tulla ihan vaikkapa meille rakennettavasta, Raahesta. Näitä paikkoja meillä on paljon. Tämä on se kysymys: mitä näille ihmisille tehdään.

Saman tien heitän vielä lisäkysymyksen. Ihmiset kysyvät, mitä on tämä — 78 tunninko se nytten oli — paketti. Siihen ei löydy vastausta mistään, kukaan ei kerro sitä, mitä siihen kuuluu.

15.22 Eero Reijonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Minusta on täysin selvää, että sataprosenttista suojaa harvaan asutussa Suomessa on lähes mahdoton rakentaa. Ei semmoista järjestelmää voi ollakaan. Mutta minusta edustaja Karin huoli oli ihan oikea, enkä minä vastusta missään tapauksessa. Se on selvä asia.

Mutta tietysti lainsäädäntö menee eteenpäin, ja tässä on jo viitattu siihen, että tänä päivänä kaavassa voidaan autopaikat määrittellä, mutta ennen tätä lakia väestönsuojia ei kaavoissa kyllä määrätä. Se tulee ihan rakennuslupavaiheessa — alaa hieman tunnen — eli rakennuslupavaiheessa tulee sitten näitten neliömäärien mukaisesti, mitkä lait ovat tähän mennessä voimassa. Tämä järjestelmä on tällä hetkellä ollut. Mutta minusta ihan hyvää keskustelua, ja ministeri avasi oivallisesti nämä asiat.

Puhemies Paula Risikko: Oliko ministerillä vielä joku vastaus johonkin, mitä täällä kysyttiin? Minuutti aikaa, saa puhua paikalta.

15.23 Sisäministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti itse asiassa tässä oleellisista asioista sinänsä, mihin tässä edustaja Semi erityisesti puuttuu: logistiikan öljyntorjunnasta. Itse asiassa meillä on tällä hetkellä juuri se tilanne, että Vainikkalassa yksi säiliö on voinut vuotaa. Näissä siis se vastuu on silloin sillä operaattorilla, eli esimerkiksi VR torjuu itse. Tämä on kyllä ihan selkeästi sinänsä tällä puolella määritelty.

Muilta osin minusta tässä kyllä keskustelu menee siihen suuntaan, että ymmärretään samalla tavalla nämä pelastuksen ja väestönsuojelun vaatimukset. Todella kiitän hyvistä evästyksistä jo tässä vaiheessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.